

# ЛАФКАДИО ХЪРН ИСТОРИЯТА НА АОЯГИ

Превод от английски: Мария Демот, 1989

[chitanka.info](http://chitanka.info)

През годините Буммей<sup>[1]</sup> живял млад самурай на име Томотада на служба при Хатакеяма Йошимуне<sup>[2]</sup>, владетел на Ното. Томотада бил родом от Ечидзен, но още като малък го взели на служба в замъка на владетеля на Ното и под личната му опека го обучили във всички бойни изкуства. Когато възмъжал, Томотада се проявил и като добър учен, и като отличен воин и продължил да се радва на благоволенieto на своя господар и благодетел. Добрият нрав, очарователните обноски и красотата му будели възхитата и обичта и на другарите му по оръжие.

Когато Томотада бил двадесетгодишен, изпратили го с лично послание при Хосокава Масамото<sup>[3]</sup>, великия *даймьо* на Киото, родственик на Хатакеяма Йошимуне. И тъй като му наредили да мине през провинция Ечидзен, младежът помолил за разрешение да се отбие пътьом при овдовялата си майка.

Томотада тръгнал на път в най-студеното време на годината — земята била покрита със сняг и въпреки че конят му бил як, младежът се придвижвал много бавно. Пътят минавал през планинска местност, където селцата били малко и далеч едно от друго. На втория ден, след часове уморителна езда, Томотада открил с тревога, че няма да стигне до мястото, където се надявал да пренощува. А имало защо да се безпокои — връхлетели го изневиделица силна снежна буря и леденостуден вятър, а и конят му изнемогвал. Вече губел и сетна надежда да намери подслон, ала неочаквано съгледал сламения покрив на къщурка, кацнала на близкия, обрасъл с върби склон. Той подкарал с огромни усилия умореното животно натам и похлопал силно на вратата. Отворила старица и при вида на красивия странник възкликнала:

— Заповядайте, влезте, млади господарю!

Томотада слязъл от коня, вързал го под навеса и прекрачил прага на къщурката. Вътре старец и девойка се греели на огън, стъкнат от бамбукови клонки. Те го поканили почтително да се сгрее и го разпитали накъде е тръгнал. Двамата старци се заели да топят саке и да приготвят вечеря за странника, а девойката се скрила зад един параван. Още с влизането Томотада забелязал с почуда, че е необикновено красива, макар дрехите ѝ да били крайно бедни, а

дългата ѝ разпусната коса — чорлава. Той наистина се удивил, че едно тъй красиво създание живее в такава мизерна къщурка накрая на света.

Старецът прекъснал размислите му:

— Почтени господине! До съседното село е далеч, бурята не стихва, вятърът е пронизващ, а и пътят е много лош. Опасно е да продължите тази нощ. Вярно, че колибата ни е недостойна за вас и че не можем да ви предложим удобства, но навярно ще е по-разумно да пренощувате под бедния ни покрив... Ние ще се погрижим добре за коня ви.

Томотада приел смирената покана, като тайно се зарадвал на слуката да остане по-дълго при девойката. Скоро му предложили проста, но обилна вечеря, а момичето излязло иззад паравана, за да му прислужва на трапезата. Сега била облечена в груба, но чиста дреха от домоткано платно, а дългата ѝ разпусната коса била сресана и пригладена. Когато се навела да му напълни чашката, Томотада останал смаян от прелестта ѝ. Девойката му се видяла несравнимо по-прекрасна от която и да било придворна дама. Всеки неин жест бил тъй изискан и грациозен, че това още повече го поразило. А старците започнали да се извиняват заради нея:

— Дъщеря ни Аояги<sup>[4]</sup>, господине, израсна сам-сама тук в планините и не познава добрите обноски. Молим да ѝ простите непохватността и невежеството.

Томотада възразил, че за него е щастие да му прислужва такава хубавица. Не можел да свали очи от нея, макар да виждал, че под погледа му страните ѝ руменят. Той така се прехласнал, че забравил храната и сакето. Майката загрижено казала:

— Любезни господине, надяваме се дълбоко, че ще хапнете поне малко от храната и ще опитате нашето саке, колкото и недостойни да са те за вас, защото навярно сте уморен и съвсем премръзнали от ледения вятър.

За да не обиди старците, Томотада пийнал и хапнал колкото можал. А чарът на девойката все повече го запленивал. Той я заговорил и открил, че и гласът ѝ е нежен като лицето ѝ. „Може и да е отрасла в планините — помислил си той, — но тогава навярно родителите ѝ са били някога хора с висок ранг, защото тя говори и се държи като дама от благородно потекло.“ Неочаквано младежът се обърнал към

девойката със стихотворение, за което го вдъхновила насладата в душата му. Стихотворението криело в себе си и въпрос:

*Отбих се тук на път  
и що да видя — девойка-цвете!  
Незабелязано изниза се денят...  
Кажу, защо в очакване на изгрева  
лъчите му трептят по твоето лице?*

Без нито миг колебание, Аояги отвърнала:

*Дали ако с ръкавите прикрива  
лицето си поруменяло  
в предчувствие за идващия ден,  
при мене още ще останеш,  
незнайни господарю мой?!*

Тогава Томотада разбрал, че тя приема възхищението му, и бил не по-малко очарован от уменията ѝ да предаде поетично чувствата си, отколкото от уверенията, които тя вложила в стихотворението си. Вече бил убеден, че не може и да мечтае да срещне или да спечели на този свят по-красива и по-умна от тази обикновена девойка. Вътрешният му глас сякаш крещял настойчиво и го подканял: „Не отминавай щастието, изпратено ти от боговете!“

С една дума, Томотада бил омагьосан, така омагьосан, че без да се двоуми, поискал от старците ръката и а Аояги, като в същото време им открил името, потеклото и ранга си в двора на владетеля на Ното. Двамата старци му се поклонили ниско, надпреварвайки се да изкажат почудата и благодарността си. А след известно колебание бащата отвърнал:

— Милостиви господарю, вие сте човек с високо положение и навярно ще се издигнете още повече. Оказвате ни прекалено голяма чест и ние наистина не знаем как да ви изкажем дълбоката си благодарност. Но дъщеря ни е глупаво селско момиче от просто

потекло, неука и без опит и едва ли е достойна за съпруга на благороден самурай. Не смеем и да помислим за това. Ала щом тя ви харесва и вие ѝ прощавате снизходително грубите селски обноски, ние с радост ви я даваме за покорна слугиня. Благоволете да разполагате с нея както пожелаете.

До сутринта бурята стихнала и слънцето се показало от безоблачния изток. Ръкавите на Аояги скривали от очите на нейния възлюбен руменината на изгрева по страните ѝ, но Томотада не можел да се задържа повече в този гостоприемен дом. Ала и не искал да се примири с раздялата. Затова щом се приготвил за път, рекъл на старците:

— Може и да е неблагодарно да искам повече от това, което вече получих, но още веднъж ви моля да ми дадете дъщеря си за жена. Трудно бих се разделил сега с нея, а и тя желае да ме последва, ако ѝ разрешите. Ще я взема така, както си е, и винаги ще ви почитам като родители... А сега ви моля да приемете тази скромна благодарност за любезното ви гостоприемство.

С тези думи Томотада поставил пред двамата кесия със златни рьо. Но след много благодарности и извинения старецът му върнал парите с думите:

— Милостиви господарю, на нас злато не ни трябва, а вие навярно ще имате нужда от него по време на дългото си пътуване в студа. Тук не купуваме нищо, а и да пожелаем, не бихме могли да похарчим толкова пари за себе си... Колкото до дъщеря ни, вече я имате като дар — тя ви принадлежи. Не е нужно да ни молите, за да я отведете със себе си. Тя ни каза, че се надява да ви придружи и да бъде ваша прислужница, докато имате нужда от нея. Безкрайно сме щастливи да чуем, че благоволявате да я приемете, и се надяваме и молим да нямате неприятност и с нея.

Жалко, че не можем да я облечем прилично, нито да ѝ дадем зестра... Освен това сме вече стари и не след дълго все едно щяхме да се разделим с нея. Затова сме искрено щастливи, че желаете да я отведете със себе си.

Напразно Томотада убеждавал старците да приемат някакъв подарък от него, но парите като че ли не ги интересували. Ала той

почувствал, че двамата наистина желаят да поверят съдбата на дъщеря си в негови ръце, затова решил да я отведе незабавно.

(На това място в японския оригинал повествованието се прекъсва необяснимо и става твърде непоследователно. По-нататък не се споменава нищо нито за майката на Томотада, нито за родителите на Аояги, нито за владетеля на Ното. Очевидно разказвачът се е отегчил, пренебрегнал е лекомислено подробностите и е побързал да разкаже изумителния край на историята. Не мога да възстановя пропуснатото или да загладя недостатъците в композицията, но ще се осмеля да дам някои обяснения, без които се губи връзката с по-нататъшното развитие на действието... По всичко изглежда, че Томотада завежда прибързано Аояги в Киото и си навлича неприятности, но не става ясно къде живеят двамата след това.)

... По онова време никой самурай нямал право да се жени без съгласието на своя господар, а младежът не се и надявал да го получи, преди да е изпълнил успешно мисията си. Ето защо той имал повод да се бои, че красотата на Аояги ще привлече нечие височайше внимание и че могат да му я отнемат. Затова в Киото се стараел да държи девойката далеч от любопитни погледи. Но веднъж един от свитата на владетеля Хосокава я забелязал, разкрил връзката ѝ с Томотада и докладвал това на великия *даймьо*. На свой ред владетелят — млад принц и поклонник на женската красота — наредил — да доведат незабавно и без церемонии девойката в двореца.

Томотада страдал безутешно, но знаел, че е свършено безсилен да направи каквото и да било. Бил само обикновен васал и пратеник на далечен *даймьо*, а в момента зависел от милостта на много помогъщия Хосокава, чиито заповеди не можел да престъпи... Освен това си давал сметка, че е направил глупост и сам си е виновен за сполетялото го нещастие, като влязъл в тайна любовна връзка, която самурайският кодекс категорично осъжда. Оставала му само една надежда, отчаяната надежда, че Аояги ще пожелае и ще успее да

избяга с него. След дълги размисли и колебания Томотада решил да опита да ѝ изпрати писмо. Това било, разбира се, рисковано — писмото можело да попадне в ръцете на владетеля, а да изпратиш любовно писмо на дама от двореца, се тълкувало като непростимо оскърбление. Но Томотада решил да поеме риска и под формата на китайско стихотворение съчинил писмо, което успял с огромни усилия да изпрати на Аояги. Стихотворението съдържало само двадесет и осем йероглифа, но чрез тях младежът съумял да изрази силата на своята любов и болката, че е загубил любимата си.

*Още миг, и ще докосне принцът  
скъпоценния ми свиден бисер.  
Натежали са ръкавите ѝ от сълзи.  
Но дари ли я с любов безбрежна,  
аз ще бродя в тъжна самота.*

Същата вечер на Томотада било заповядано да се яви пред владетеля Хосокава. Младежът веднага разбрал, че довереникът му е разкрит, а ако писмото му било вече в ръцете на могъщия *даймьо*, не можел и да се надява на пощада — очаквало го най-страшното. „Ще нареди да ме убият — мислел си Томотада, — но за какво ми е животът без Аояги? А ако ме осъдят на смърт, поне и аз ще се опитам да убия Хосокава!“ Той мушнал мечовете в пояса си и забързал към замъка.

Още щом влязъл в голямата дворцова зала, видял принца да седи на почетното си място, заобиколен от висши сановници с церемониални шапки и одежди. Царяло гробно мълчание и когато Томотада приближил, за да поздрави смирено, тишината му се сторила зловеща като затишие пред страшна буря. Но неочаквано Хосокава слязъл от почетното място, хванал младежа за ръка и започнал да рецитира стихотворението:

*Още миг, и ще докосне принцът...*

Томотада вдигнал поглед и видял в очите му сълзи. После Хосокава казал:

— Вие се обичате така силно, че реших да ви благословя вместо моя родственик — владетеля на Ното. Ще отпразнуваме още сега сватбата. Ето, гостите са вече тук, а и подаръците са готови.

По даден от владетеля знак отместили плъзгащите се врати към съседната зала, където Томотада видял събрани много знатни придворни, повикани за церемонията... Сред тях била и Аояги в сватбени одежди...

Така му върнали любимата, а сватбата била весела и шумна и двамата млади получили много и скъпи подаръци от Хосокава и неговите приближени.

Пет години преживели щастливо Томотада и Аояги. Но една сутрин, както разговаряла с мъжа си, Аояги неочаквано изкрещяла от болка, а сетне пребледняла и застинала. След малко казала със слаб глас:

— Извини ме, че извиках така, но болката бе тъй внезапна!... Сигурно сме били предопределени един за друг от кармична връзка в някой наш предишен живот и аз вярвам, че и в бъдещите си прераждания ще имаме щастието да се срещнем, и то неведнъж... Но в това си съществуване трябва вече да се разделим. Моля те, повтаряй за мен молитвата „Нембуцу<sup>[5]</sup>“, защото умирам.

— О, какво говориш, мила?! — извикал смаяният съпруг. — Само леко ти прилоша... Полегни малко, отдъхни и болката ще премине.

— Не, не! Умирам! Не се лъжа. Сигурна съм! Вече е безсмислено, мили мой, да крия от теб. Аз не съм човешко същество. Душата ми е душа на дърво, сърцето ми е сърце на дърво, а животът ми — жизнените сили на върба. В този страшен миг някой сече дървото ми и аз трябва да умра... Ох, нямам сили дори да заплача. Бързо, бързо! Повтаряй „Нембуцу“!... Бързо!... Аа!...

Тя пак изкрещяла от болка, извърнала настрани красивата си главица и се опитала да скрие лице в ръкавите си. Но в същия миг започнала да се свлича някак неестествено, сякаш потъвала, и тялото ѝ се сляло с пода. Томотада скочил, за да я подхване, но нямало какво да



подхване. На рогозката лежали само дрехите и украшенията за коса на неговата любима. Тялото ѝ вече не съществувало.

Томотада си обръснал главата, дал будистки обет и станал странстващ монах. Пребродил всички провинции на империята и на всички свети места отправял молитви за душата на Аояги. Пътят на поклонник го отвел и в Ечидзен. Там той потърсил къщурката на родителите на своята любима. Но когато се озовал на самотното място сред планината, открил, че къщурката е изчезнала. Нямало и следа, която да напомня за нейното съществуване, освен пъновете на три върби — на две стари дървета и на едно младо — отсечени, види се, много преди той да пристигне тук.

Томотада издигнал встрани от пъновете на трите върби надгробна плоча, издълбал на нея свещени текстове и извършил много будистки служби за упокой на душите на Аояги и нейните родители.

---

[1] 1468–1486 г. — Б.р. ↑

[2] **Хатакеяма Йошимуне** (?-1480) — представител на едни от най-влиятелните в средновековна Япония самурайски родове. През 1473 г. е назначен от шогуна Ашикага Йошимаса (1435–1490) за негов пръв министър. — Б.р. ↑

[3] **Хосокава Масамото** (1466–1507) — Б.р. ↑

[4] Името дословно означава Зелена върба и макар рядко, се среща и днес. — Б.а. ↑

[5] „Бъди благословен, о, буда Амида!“ — Б.р. ↑

# ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

**МОЯТА БИБЛИОТЕКА**



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.